

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI

**EFFECTIVE WAYS OF ORGANIZING
LEARNER CENTERED CLASSES
IN ENGLISH LANGUAGE CLASSROOM**

Xalqaro miqyosdagi ilmiy-amaliy anjuman

MATERIALLARI TO'PLAMI

23 APREL , 2024

« Effective ways of organizing Learner Centered Classes in English language classroom» xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari.

Buxoro – 2024 - 359-bet

Buxoro davlat universiteti rektori O.X.Xamidovning 2024 yil 9 mart 146-U-sonli buyrug‘i asosida 2024 yil 23-aprel kuni “Effective ways of organizing Learner Centered Classes in English language classroom” mavzusidagi xalqaro miqyosdagi ilmiy-amaliy anjumani bo‘lib o‘tadi.

Mas'ul muharrir:

Mirzaev Ibodullo Kamolovich – filologiya fanlari doktori, professor

Tahrir hay'ati:

N.B. Ataboyev, D.I. Xodjaeva, F.M.Xajieva, G.P. Nazarova,
M.B.Axmedova, O.X.Ganieva, A.A. Fayzieva, S.B. Xamdanova,
G.I. Xamraeva, N.S. Zokirova, L.X.Xaydarova,

Taqrizchilar:

Rasulov Zubaydullo Izomovich – filologiya fanlari doktori, dosent
Qosimova Nafisa Farxodovna - filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori,
dosent

**INGLIZCHA VA O'ZBEKCHA DINIY MATNLAR TARJIMA
TAHLILIDA ISLOMIY TERMINLAR--PAYG'AMBARLAR ISMLARI
TARJIMATADQIQI**

Ataboyev Nozimjon Bobojon o'g'li,

Buxoro davlat universiteti Xorijiy tillar fakulteti dekani PhD, dotsent,

n.b.ataboyev@buxdu.uz

Abdullayeva Nigina Abdukadirovna,

Buxoro davlat universiteti qiyosiy tilshunoslik va lingvistik tarjimashunoslik, 1-

bosqich magistranti

n.a.abdullaeva@buxdu.uz

Abstract

This article intends to analyze religious terms, especially nominative nouns: Prophets' names both in Uzbek and English languages and gives a clear understanding of translation analysis through comparing the ways of translation and finding differences in results of counted terms within religious texts. The main aim of this article is finding novelty while translating and interpreting Prophets' names.

Annotatsiya

Bu maqola ingliz va o'zbek tillarida diniy matnlar tahlilini olib borishga, shuningdek diniy manbalarda ismi keltririlgan payg'ambarlar ismlarining--atoqli otlarning 2 til doirasida tarjima jarayoni tahlili va unda ishlatilgan tarjima usullarini tushunish va izlashga qaratilgan. Maqolaning asosiy maqsadi tilshunos sifatida diniy terminlarning xususan atoqli otlarning tarjimada ahamiyat berilmagan jihatlarini ochib berib, yangiligiga xizmat ko'rsatishdir

Аннотация

Целью этой статьи является анализ религиозных текстов как на узбекском, так и на английском языках, и она направлено на изучение и анализ способов перевода собственные имена пророков данных в

религиозных книгах. Основной целью статьи считается открытие и объяснение в особенности религиозных терминов особенно собственных имен.

Key words: Corpus, corpus linguistics, religious terms, nominative words, Prophets' names, transformation types

Kalit so'zlar: Korpus, korpus lingvistikasi, diniy atamalar, so'zlar chastotasi, diniy terminlar, atoqli otlar, payg'ambarlar ismlari

Ключевые слова: Корпус, корпусная лингвистика, религиозные термины, религиозные термины,

Kirish

Mamlakatimiz miqyosida hozirgi kunga kelib xorijiy tillarning o'rganilishi, undagi tadqiqotlarning olib borilishi, tillar tahlili, qiyoslanilishi, tarjimasi va tildagi terminlarni tushunish juda ham ahamiyatlidir. Ayniqsa ingliz-o'zbek tillari Korpusini yaratishda diniy terminlar ichida atoqli otlarning tarjimadagi ahamiyati beqiyosdir. Undagi olib borilgan tadqiqotlar korpus foydalanuvchilari uchun ham ayniqsa nafli bo'lar edi agar diniy terminlar korpusida Qur'oni Karimda, Hadislarda va boshqa diniy manbalarda zikri keltrilgan Payg'ambarlar ismlari tarjimasi o'rganilsa.

Shunday qilib korpus yaratishda nega aynan bizga diniy atamalar ichida atoqli otlarni o'rganish zarur degan savol tug'ulishi tabiiydir. Bu savolning yechimi esa quyidagicha javob bo'la olardi

- Korpus yordamida yangi tildagi matnlarda uchragan so'zlarning tahlili olib borish mumkin
- Shuningdek eng dolzarb va ko'p ishlatiladigan so'zlarning diniy terminlar lug'atini yaratishda ham bevosita xizmat qiladi
- Hamda eng zamonaviy ingliz tiliga arab tilidan kirib kelayotgan so'zlarning ayniqsa atoqli otlarning yangiligini, o'zlashma va tubdan o'zgargan so'zlar ekanligini ham ko'rsatib beradi.

Biz bilamizki, hozirgacha O'zbekistonda bir necha olimlar Korpus sohasida o'zlarining keng tadqiqotlarini olib borganlar, Jumladan: Raupova L., Elov B., Abjalova M., Alayev R. O'zbek tilining ta'limiy korpusi va uning imkoniyatlari bo'yicha, Zaxarov V., Mengliyev B., Xamroyeva Sh. Korpus lingvistikasi: korpus tuzish va undan foydalanish borasida o'quv qo'llanma va bir necha ishlar olib borilgan.

Biroq bularning deyarli ko'pchiligi Payg'ambarlar ismlari tarjimasiga bag'ishlanmagan. Shu sababdan ham bu maqoladagi tarjimasi keltirilgan atoqli otlar tadqiqot ishining yangiligini ko'rsatib beradi

Metodlar

Ushbu maqolada, solishtirish (Comparative), Observation & Corpus analysis (Kuzatish tahlil) metodlari qo'llanildi.

Discussion

Agar diniy asarlardagi terminlar tahlilini payg'ambarlar ismlarining to'g'ri tarjimasiga bilan tushunilsa maqsadga muvofiq bo'lar edi. Chunki ba'zi bir ismlar tarjima jarayonida e'tibordan chetda qolib ketilishi mumkin.

Masalan: **John --Yahyo alayhissalom**

Ko'pchilik Yahyo alayhissalomning bu ismlarini tarjimada payqamasligi mumkin. Biroq diniy matnlar xususan tarjimonlar tomonidan ingliz tiliga tarjima qilingan Qur'on kitobi ham bu ismni John deb tarjima qilinishini ko'rsatib beradi.

Bundan tashqari Qur'onda zikri kelgan payg'ambarlar ismlarini **Talal Itani** va boshqa tarjimonlar tomonidan quyidagicha tarjima qilinganligining guvohi bo'lishimiz mumkin:

- David --Dovud alayhissalom
- Jesus--Iso alayhissalom 6:85
- Isaac--Is'hoq alayhissalom

- Jacob--Yoqub alayhissalom 6:84
- Noah--Nuh alayhissalom 6:84
- Ishmael--Ismoil alayhissalom 6:86
- Elijah--Yas'a alayhissalom 6:86
- Jonah--Yunus alayhissalom 10-Yunus surasida
- Joseph-Yusuf alayhissalom
- Abraham--Ibrohim alayhissalom
- Moses--Muso alayhissalom 6:154
- Shuaib--Shuayb alayhissalom 7:88/90
- Luqman--Luqmon alayhissalom
- Zechariah-- Zakariyo alayhissalom

Xulosa

Ushbu mavzu tadqiqi olib borilishi davomida quyidagi yangiliklar aniqlandi:

- A. Ingliz va o'zbek tillari korpusini yaratishda bizga diniy atamalar ayniqsa atoqli otlar tarjimasi muhim rol o'ynashi juda ham ahamiyatli
- B. Hozirgacha diniy atamalar uchun ingliz-o'zbek tillari uchun korpus tahlili va tadqiqi bo'yicha O'zbekistonda ozchilik tomonidan tadqiqot olib borilganligi
- C. Yahyo alayhissalom ismlari --to'laligicha tarjimada o'zgarganligi -- John--"replacement" transformation
- D. Shuaib-Shuayb alayhissalom--Transcription Transformation
- E. Elijah-Yas'a alayhissalom--replacement va hokazo

Adabiyotlar:

1. Захаров В., Богданова С. Корпусная лингвистика: учебник.

2. Abduraxmonova, N. Z. "Linguistic support of the program for translating English texts into Uzbek (on the example of simple sentences): Doctor of Philosophy (PhD) il dis. aftoref." (2018). Abdurakhmonova N. The bases of automatic morphological analysis for machine translation. Izvestiya Kyrgyzskogo gosudarstvennogo tekhnicheskogo universiteta. 2016;2 (38):12-014. -264 c

3. Brill E. 1995. Transformation-Based Error-Driven Learning and Natural Language Processing: A Case Study in Part-of-Speech Tagging // Computational Linguistics. Vol. 21. -P. 543-565. <http://acl.ldc.upenn.edu/J/J95/J95-4004.pdf> 12. Johansson S. Some aspects of the development of corpus linguistics in the 1970s and 1980s // Corpus Linguistics. An International Handbook / eds A. Lüdeling, M. Kytö. Vol. 1. Berlin; New York: Walter de Gruyter, 2008. P. 33-53. 13. O'zbek tili milliy korpusi -muhim madaniy voqelik (davra suhbat) / "Ma'rifat", 11.08.2021. № 32 (9357).

4. Talal Itani, Quran in English(October 13, 2014) EPUB 2 (DRM-Free)

5. MP3 Quran.app Mishary Rashid

INGLIZ VA O'ZBEK KORPUSLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

F.f.f. PhD N. B. Ataboyev

Buxoro Davlat Universiteti

n.b.ataboyev@buxdu.uz

Ergashova Kamola Ikromovna

Buxoro Davlat Universiteti

Ingliz adabiyotshunosligi va

tarjimashunoslik kafedrası

Qiyosiy tilshunoslik va linguistik

tarjimashunoslik mutaxassisligi

magistranti

k.i.ergashova@buxdu.uz

UDK: 81-139

	Mavzusi	Ma'ruzachi	Beti
1.	Til – Millat Ko'zgusi, Madaniyat Xaritasi	O.X.Hamidov	4
2.	Ta'lim Tizimida Chet Tillarini O'rgatishni Takomillashtirishda Ilg'or Tajribalar	A.K.Safarov	6
3.	Innovative ways of teaching active words of the Lesson	R.A.Ergashev a	8
4.	Reflection On The Results Of The Survey On The Impact Of Gender Difference On The Language	G.P.Nazarova	11
5.	The Concept Of a Linguistic Corpus	Ataboyev Nozimjon Bobojon o'g'li, Astanova Gulnora Maqsudovna	14
6.	Inglizcha Va O'zbekcha Diniy Matnlar Tarjima Tahlilida Islomiy Terminlar-- Payg'ambarlar Ismlari Tarjima Tadqiqi	Ataboyev Nozimjon Bobojon o'g'li Abdullayeva Nigina Abdukadirovna	19
7.	Ingliz Va O'zbek Korpuslarining O'ziga Xos Xususiyatlari	Ataboyev Nozimjon Bobojon o'g'li	23

		Ergashova Kamola Ikromovna	
8.	Two Groups Of Cosmonyms	Khodjaeva Dilafuz Izatilloevna Ergasheva Maftuna Bayramaliyevna	28
9.	Atoqli Otlar Tarjimasida Translitteratsiya Va Transkriptsiya	Qosimova Nafisa Farhodovna Nosirova Lobar Roziqovna	32
10.	The Problem Of Linguistic Differences Between The Original Text And The Translated Text	Qosimova Nafisa Farxodovna Haydarova Gulnora Rajabovna	36
11.	Ingliz Va O'zbek Tillaridagi "Baxt" Bosh Leksemali Maqollardagi Universal Va Milliy Jihatlar	Qosimova Nafisa Farhodovna	40